

ره‌یافت من | پدیده شگرف دو دفتره

شماره ۱۹ تاریخ ۲۰ اسفند ماه ۱۴۰۳

محمد علی باقرپور ولاشانی

هیات علمی دانشگاه فردوسی مشهد

رئیس هیات مدیره شرکت ره‌یافت و راه‌برد نواندیشان پویا (ره‌نو)

در نوشتار قبلی (ره‌یافت من: شماره ۱۸) مطالبی در باره جزء پنجم سیستم کنترل داخلی تحت عنوان "فعالیت های نظارتی" بیان گردید. در این نوشتار، مطالبی درباره پدیده خاصی که در برخی از شرکت ها تحت عنوان "پدیده شگرف دو دفتره" وجود داشته و بی ارتباط با مباحث قبلی نیست، ارائه خواهد شد. تجربه عملی و شواهد موجود نشان می دهد که برخی از شرکت ها به دلایل مختلف (عمدتا مالیاتی) درگیر این پدیده بوده و حساب‌برسان مستقل آنها نیز با علم و آگاهی نسبت به آن، حساب‌رسی صورتهای مالی آنها را پذیرفته و انجام می دهند. شاید لوکا پاچولی به عنوان مبدع حسابداری دو طرفه هرگز فکر نمی کرد که روزی از درون ابتکارش، سیستم جدیدی تحت عنوان "حسابداری دو دفتره" بیرون آید. یکی از اهداف اصلی در استفاده از این سیستم، کمتر از واقع نشان دادن درآمد ها و در نتیجه پرداخت کمتر مالیات (فرار مالیاتی) می باشد. این پدیده می تواند به اشکال و روش های مختلفی از جمله نگهداری سیستم دیگری به موازات دفاتر قانونی (سیستم اصلی)، استفاده از نرم افزار هایی که دارای دو نسخه بوده (یکی برای ثبت اطلاعات واقعی و دیگری اطلاعات قابل ارائه به مراجع قانونی) صورت پذیرد. این پدیده معمولا در شرکت هایی رخ داده که از سیستم کنترل داخلی ضعیفی، خاصه ارزش های اخلاقی برخوردار می باشند. صرف نظر از علل و عواملی که مالکان و مدیران ارشد را ترغیب به درگیر شدن در این پدیده نموده، سوال کلیدی که در این زمینه وجود دارد، آن است که چرا حسابداران و حساب‌برسان چنین شرکت هائی به عنوان افراد حرفه ای نه تنها از بروز آن جلوگیری نکرده بلکه در برخی از موارد در وقوع آن همکاری و مشارکت دارند؟